

Пројекат истраживања

УПРАВЉАЊЕ РАЗВОЈНИМ ПРОМЕНАМА
У САВРЕМЕНОЈ ШКОЛИ

УПРАВЉАЊЕ РАЗВОЈНИМ ПРОМЕНАМА У САВРЕМЕНОЈ ШКОЛИ

1. ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ

Две основне карактеристике данашњег друштва су промјене и информација. Данашње доба је информатичко доба. У економији је све већи број оних који за свој живот зарађују креирањем, обрадом и дистрибуцијом информација. Развијене земље из тих области убирају високе приходе. Опстанак земаља у светској економији све ће више зависити од знања, развоја нових технологија и управљања. Питер Друкер указује да удео знања у производњи полупроводника – чипова чини 70 одсто, а рада само 12 одсто. Удео сиве супстанце (мозга) данас је и значајнији од удела финансијског капитала и природних ресурса. Јапан је земља доста сиромашна у природним ресурсима, али је постала економска сила захваљујући стручном кадру, дакле знању. Увози репроматеријале, оплеменењује их знањем и извози финални производ и тако високо наплаћује своја знања.

Поимање и значај знања је снажно еволуирало. Некада је знање веома ниско вредновано. Владари су били неписмени. Појавом писмености мали број је стицао елементарна знања код писменијих појединаца. Развојем друштва, преласком на мануфактурну и од ње на индустријску производњу значај знања је порастао и стално растао. У савременом информатичком друштву знање је постало основни развојни ресурс. У свијету великих, убрзаних промјена када оно што је данас актуелно сутра је застарјело нужно је стално иновирање знања, замјеном бајатих иновативним. Право знање је оно које чини темеље новом знању. Добра школа је она која даје темељну основу за будуће учење. Која припрема појединце за критичко просуђивање и перманентно образовање. Савремене активности се све више интелектуализују. Тражи се више универзалног, више креативног него рутинског рада.

Посљедњих деценија у оквиру УНЕСКА организовано је више међународних конференција на којима се расправљало о кризи образовања, о кризи школе као институције. Оцјењено је да је класична садашња традиционална школа неефикасна. Уче се застарјели садржаји, дају се застарјела знања а примењује се застарјела дидактичко-методичка организација наставе.

У континуираном развоју човечанства, трећа технолошка револуција која се обично везује за проналазак чипа и конструисање првих рачунара најавиле су нову епоху цивилизације. Сматра се да ниједан проналазак од парне машине до данас, није имао такав утицај на човекову делатност као проналазак чипа који укључује менталне функције. Знање данас постаје кључни развојни ресурс, а школа једна од водећих институција у којој се стварају иновативна знања. Једном стечено образовање не може бити доживотно. Неопходно је да се школско образовање постави као основа за доживотно учење.

Школа са традиционалном организацијом постала је „уско грло“ сталних развојних промјена. Школа је у прошлости (а још увек је) је следила промјене. Увек је заостјала, каскала за промјенама. Прво се многе иновације остваре у окружењу да

би оне са великим закашњењем ушле у школско поднебље. Телевизија се појавила у родитељским домовима па тек онда у школским учионицама. Повременим реформским промјенама школа је усаглашавала своју дјелатност са друштвеним промјенама.

У информатичком добу када школа постаје „фабрика знања“, а знање прворазредни развојни ресурс, школа мора промјенити и своје мјесто у друштву и производњи. Школа од институције која је следила промјене мора постати предводник промјена. Од традиционалне мора прерасти у квалитетну-иновативну школу која ће стално иновирати знања својих ранијих ученика и стално модернизовати своју организацију рада.

Школа, мора бити у сталним развојним промјенама. Мора бити лабораторија која стално трага за бољим, ефикаснијим и иновативнијим радом. Мора постати предводник и расадник иновација.

Посебно актуелан проблем постаје управљање промјенама, иновацијама. Нема ефикасног управљања и руковођења промјенама (иновацијама) без континуираног праћења и вредновања примјене иновација у наставном, педагошком раду школе. Управљање је доношење стратешких одлука, дефинисање циљева као идеалне слике жељене будућности. Руковођењем се стратешке одлуке операционализују и предвиђене иновације уносе у изворну наставну праксу школа. Међутим, без вредновања, без информисања нема ваљаног утемељења управљачких нити руководних одлука.

2. ПРЕДМЕТ ИСТРАЖИВАЊА

Предмет ове теме је истраживање примјене дидактичких иновација у педагошкој пракси и стратегије управљања развојним промјенама у савременој школи.

У предмету истраживања је имплицитно утврђивање колико постојећи систем програмирања и евалуације подстиче развојне промјене и тиме утиче на стварање услова за квалитетнији рад школе.

У предмету је сдржана сазнајна, мотивациона и емоционална компонента. Сазнајна се испољава у нивоу обавештености наставника о дидактичким обележјима појединих иновација. Емоционална се испољава у односу појединца према промјенама. Какав је однос наставника према примјени појединих иновација. Мотивациона компонента се изражава у томе колико су наставници мотивисани и стимулисани за примјену иновација у настави.

Програмирање, вредновање и стимулисање су значајне полуге управљања и руковођења промјенама.

3. ЗНАЧАЈ ИСТРАЖИВАЊА

Постављање теоријског концепта квалитетне-иновативне школе у којој се стичу употребљива, иновативна знања са циљем да сваки ученик буде доведен до успеха представља теоријски значај истраживања. Наиме, школа мора бити лабораторија у којој се стално истражује, трага за новим бољим, поступцима њене ефикасније

организације рада. Нужно је да се теоријски утемељи концепција овакве школе и модели педагошког рада у њој.

Разрада практичног модела планирања иновација и вредновања њихове примјене у педагошкој пракси школа чини практични значај овог истраживања. Наиме, биће утврђено садашње стање планирања и вредновања примјена иновација у педагошкој пракси и на основу тога ће бити указано на могуће практичне моделе управљања и руковођења промјенама (иновацијама) у савременој школи.

4. ЦИЉ ИСТРАЖИВАЊА

Циљ истраживања је да се утврди концепција и стратегија планирања, праћења и вредновања примјене иновација у педагошком раду школе; да се утврди колико су наставници мотивисани за примјену појединих иновација у настави и колико оне подстичу ученике за самостално стицање знања у школи.

5. ЗАДАЦИ ИСТРАЖИВАЊА

ПРВИ ЗАДАТАК: Утврдити да ли школа утврђује програм иновативних промјена и каква је стратегија остваривања овог програма (планирање, оспособљавање наставника за примјену, праћење и вредновање, стимулисање).

ДРУГИ ЗАДАТАК: Истражити информисаност наставника о дидактичким обележјима и вредностима појединих дидактичких иновација.

ТРЕЋИ ЗАДАТАК: истражити ставове и мишљења наставника о примени иновација у настави у тоталу и према варијабли пол, искуство и врста школе (основна, средња).

6. ХИПОТЕЗЕ ИСТРАЖИВАЊА

Повезане са основним задацима постављене су следеће хипотезе:

ПРВА ХИПОТЕЗА: Школа поставља начелне, оквире планирања дидактичких иновација из којих не произилази конкретна обавеза примјене и евалуације иновација у школској пракси.

ДРУГА ХИПОТЕЗА: Наставници нису довољно информисани о врстама и дидактичким вредностима појединих иновација што је и узрок њихове недовољне заступљености у школској пракси.

ТРЕЋА ХИПОТЕЗА: Наставници неповољно оцењују примјену иновација у наставној пракси. Нема статистички значајних разлика у ставовима наставника према иновацијама у односу на варијаблу пол, радно искуство и врста школе у којој испитаници раде.

7. МЕТОДЕ ИСТРАЖИВАЊА

Карактер теме, постављени циљ, задаци и хипотезе истраживања утицали су и на избор следећих истраживачких метода:

- 1) Дескриптивна научно-истраживачка метода (Сервеу поступак)
- 2) Метода теоријске анализе.

1. Дескриптивна научно-истраживачка метода Сервеу истраживачки поступак: Сервеу-поступак сматра се као један од модалитета дескриптивне методе који се односи на откривање чињеница, проучавање стања или онога што је доминантно у једној проучаваној појави

Овај метод имплицира примјену различитих инструмената као што су упитници, евидентне листе, чек листе, скале процене, различите врсте тестова – дакле оних инструмената који ће у нашем истраживању бити примјењени. Примјеном ове методе прикупићемо податке о ставовима наставника према примени дидактичких иновација што ће омогућити откривање одговарајућих каузалних веза и извођења одговарајућих закључака.

2. Метода теоријске анализе: Њоме ће се путем анализе и синтезе вршити уопштавање битних веза и односа који изражавају одговарајуће законитости. Теоријска анализа је изузетно значајна метода у области научног истраживања јер њоме ћемо анализирати и употребљавати велик број чињеница доводећи их у одређене односе и сврставајући их у одговарајуће системе за научно осветљавање појединих недовољно истражених научних категорија и резултата.

Сложеност проблема истраживања претпоставља коришћење различитих метода. Свака метода има своје предности у научном откривању законитости, али има и своје ограничење. То се наравно односи на метод теоријске анализе. „Узета одвојено ван везе са другим методама истраживања појава теоријске анализе крије у себи опасност јаловог теоретисања, удаљавања од реалности (Мужић).

Зато ћемо у нашем раду поред ове методе користити и Сервеу поступак дескриптивне истраживачке методе.

7.1. ИНСТРУМЕНТИ ИСТРАЖИВАЊА

За прикупљање података у циљу одговора на наше истраживачке задатке примјенићемо одговарајуће инструменте истраживања и то:

1. Скала ставова и мишљења наставника о примјени дидактичких иновација. Скала ће бити петостепена Ликертовог типа.

2. Упитник о информисаности наставника о дидактичким вредностима појединих иновација:

- а. информисаност о иновативним моделима,
- б. информисаност о облицима наставног рада,
- с. информисаност о медијским иновацијама.

Скала је петостепена, Ликертовог типа, а степени у распону од 1 до 5.

3. Упитник за процјену примјене иновација у настави:

- a. степен примјене иновативних модела,
- b. степен примјене облика наставног рада,
- c. степен примјене медијских иновација.

Скала има пет степени процјене, Ликертовог је типа, а степени у распону од 1 до 5

4. Упитник за процјену планирања и вредновања примјене иновација и стратегија управљања промјенама.

Скала је петстепенa, Ликертовог типа од 1 до 5.

Поузданост инструмената биће утврђена на основу Цронбацховог коефицијента.

На основу вриједности коефицијената поузданости, који ће бити посматрани преко алфа коефицијента, утврдиће се поузданост, тако да се они могу користити као релативно прецизан показатељ стварних испитиваних ставова и мишљења испитаника.

8. ПОСТУПЦИ СТАТИСТИЧКЕ ОБРАДЕ ПОДАТАКА

У обради добијених резултата истраживања у првом реду примјењиваће се мјере дескриптивне статистике:

- аритметичка средина (M),
- стандардна девијација (SD),
- стандардна грешка аритметичке средине ($SE M$),
- минимална вриједност,
- максимална вриједност.

На основу ових параметара посматраће се и упоређивати однос процјена иновативним модела.

Степен повезаности између наведених скала посматраће се на основу Пирсоновог (Пearсон) коефицијента корелације (r).

Коначно поређење скорова добијених наведеним скалама према полу испитаника, степену стручне спреме и радном искуству израчунаће се примјеном:

- a Ман-Вхитнеу У тест за поређење скорова издвојених субскала у односу на пол испитаника
- b Ман-Вхитнеу У тест за поређење скорова издвојених субскала у односу на стручну спремину испитаника
- c АНОВА – Једносмјерна анализа варијансе у оквиру које су поређени скорови на субскали у односу на радно искуство испитаника.

8. ОЧЕКИВАНИ РЕЗУЛТАТИ

На основу постављеног циља и задатака и методолошког оквира очекујемо да ћемо овим истраживањем утврдити:

- колико школе својим програмима утичу на развојне промјене примјеном одређених иновација у настави,
 - да ли се врши перманентно оспособљавање наставника за примјену иновација у настави,
 - колико су наставници мотивисани и стимулисани за примјену иновација у наставном роцесу,
 - каква је стратегија управљања промјенама: како се то остварује путем планирања, вредновања иновација и стимулисања наставника за њихову примјену у настави,
 - да ли постоје разрађени модели планирања и методологије континуираног вредновања примјене иновација у настави,
 - утврдиће се информисаност наставника из појединих врста иновативних модела рада у настави што може послужити за моделовање адекватних програма сталног стручног усавршавања наставника.
- Очекивани резултати послужиће за практичну разраду методологије и стратегије управљања развојним промјенама у нашим школама.

9. УЗОРАК ИСТРАЖИВАЊА

Популацију нашег истраживања чиниће наставници запослени у основним школама општине Стари град у Срајеву.

Узорак ће бити комбинација намјерних (стратификованих) и ненамјерног (једноставно-случајног) узорка. По својим обиљежјима, узорак ће бити стратификованог једноставно-случајног карактера. По својим основним карактеристикама, узорак ће личити на основни скуп (популацију) из којег је узет. Из посебних спискова наставника према полу, примјеном табелације случајних бројева, изабраћемо испитанике у узорак овог истраживања.